

Doktorandusz konferencia
2020. május 8. péntek, 12–15 óra

Kivonatok

Drd. **Bakcsi Botond** (3. év, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

A hatalmi technikák átalakulása a globális korban

A modernitásban a nemzetállami szuverenitás legitimitációja a politikai kötelesség eszméjén alapult, amely a társadalmi kapcsolatok kohézióját szavatolta. A politikai hatalom kényszere a morális kötelességen alapult, ami azt jelenti, hogy az individuum a saját magával szemben kiszabott kényszerítések a forrásaként tekinthetett önmagára. Ezzel szemben manapság az önrendelkező individuum eszméjét az önmenedzselő személyiség képzelete váltja fel. A közkeletű neoliberais értelmezés szerint a globalizációval a legitimitás új területei nyílnak meg, maga a közjog is magánjoggá, mi több, nemzetközi gazdasági joggá alakul át. Ebben a kontextusban a személyiség csak a teljesítmény iránymutatását követi egy pacifikált, azaz kényszer- és erőszakmentes világban, amelyet a kommunikatív etika szabályai vezérelnek. A *smart power* a szubjektum teljes emancipációját ígéri, mi több, a morális kötelesség kiiktatását is.

Előadásomban azt a hipotézist szeretném körbejárni, hogy az önmenedzsmenten, kötetlen szabadságeszményen alapuló kortárs pszichopolitikai technikák, amelyek a civil társadalom hatalommentességét ígérik, voltaképp egy jóval reflektálatlanabb hatalmi struktúrákhoz vezetnek, amelyek a hatalom forrását nem megalkotottnak és megalkotandónak, hanem eleve adottnak tételezik.

Drd. **Bíró Noémi** (2. év, dr. Demeter M. Attila habil. egyetemi docens)

Cselekvés és nyilvánosság Hannah Arendt filozófiájában – A feminista értelmezések szempontjai

The Human Condition című könyvében Hannah Arendt különbséget tesz az *animal laborans* és a *homo faber* tevékenysége, valamint a *homo politicus* cselekvése között. Az ókori Athén példáján keresztül, ahol ezek a különböző tevékenységek térbelileg is élesen elváltak egymástól, kijelölve a magánszféra és a politikai nyilvánosság közti határt, Arendt rámutat, hogy a szabadság és az egyenlőség csakis a nyilvánosságban, az Agorán nyer értelmet. A nyilvánosság közös terében való részvételnek egyszerre feltétele tehát a magánszféra megléte, ahol az egyén biológiai szükségletei, túlélésének feltételei teljesülnek, de az ebből való kilépés, ezen való felülemelkedés lehetősége is. Ugyancsak központi gondolatnak számít itt, hogy a társadalmi sféra színre lépése történetileg a felismerhetetlenségig elmosta a magánszféra és a politikai nyilvánosság közti határt.

Arendt cselekvéstipológiája a feminista elméletek számára igencsak megosztónak bizonyult, recepciójában két fő tendenciát lehet felismerni: a feminista kritikát, illetve a produktív olvasatot. Az előbbi olvasatok többnyire azt hiányolják, hogy Arendt nem teszi explicitté a nemek közötti munkamegosztás meglétét a különböző szférák és a bennük zajló tevékenység megkülönböztetésében, és így hallgatólagosan a nők által képviselt partikularitásokat végleg a magánszférához rendelné. A feminista recepció másik vonala (amelyet többek között Seyla Benhabib is képvisel), viszont arra kérdez rá, hogy milyen

tanulással szolgálhat a kortárs feminizmus számára az arendti megkülönböztetés. Előadásomban azt kísérem meg körüljárni, hogy 1. milyen következményei vannak az Arendt által használt szabadság- és egyenlőségfogalomnak a feminista elméletek szempontjából, és 2. milyen lehetséges irányait nyitja meg a politikai nyilvánosság feminista újragondolására az arendti gondolatokhoz való visszafordulás.

Drd. **Dénes Gabriella** (g2, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

A kommunikációs színtér szerepe az idegen megismerésének folyamatában

A kommunikáció valamely konkrét időben és helyen zajló aktusok, partikuláris események egymásutánja. A kommunikációs aktusokban megjelenő tartalmak, a kommunikátumok szorosan kapcsolódnak ezekhez a körülményekhez és a kommunikáló „én”-ekhez, ágensekhez. Az ágensek között végbemenő kommunikatív aktusok mindig a színtéren zajlanak, mely temporálisan és spaciálisan nem behatárolható és nem állandóan létező „hely”, hanem csak a kommunikációban jön létre. A következőkben arról ejtek szót, hogy a színtér, mint a bizonyos aktivitások megtörténésére adott lehetőség, milyen szerepet játszik az „én” és a „másik” közti idegenségtapasztalat megismerésének, megértésének folyamatában, ha a kommunikáció egyik ágense egy mindenkor olvasó, a másik ágense pedig egy újság mint kollektív szöveg.

Drd. **Fám Erika Zsuzsanna** (3. év, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

Fotó a filmben

A különböző vizuális médiumok transzplantációja, migrációja sajátos képi produktumokat eredményez, olyan ismételt képekkel, hatványozott képekkel találkozunk, amelyek mediális és materiális attribútumai átalakulnak, átminősülnek. Ennek a jelenségnek egyik súlypontját jelenti a filmben megjelenő fotók esete.

Tanulmányomban a fotó és film képfilozófiai, médiafilozófiai valamint képelméleti kapcsolatait vizsgálom, Vilém Flusser, Susan Sontag, Gilles Deleuze szövegei mentén, a viszontképek sajátos ontológiai és képkritikai (Gottfried Boehm) vonatkozásaira térek ki. Konkrét példák segítségével elemzem a képhalmozódás, a képtorlódás eseményére fókuszálók a filmben, a transzmedialitás összefüggésrendszerében. A remedialitás (Bolter, Grusin) folyamatát a deleuze-i mozgás-kép és idő-kép fogalomrendszerében értelmezem újra.

Drd. **Hausmann Cecília** (g3, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

Otthonos és idegen terek

Az utóbbi század gondolkodásában nem elhanyagolható a tér definiálására és újradefiniálására törekvő elméletek mennyisége. A sokféle definícióra való törekvés okát a tér más típusú megtapasztalásában, az ipari társadalom megváltozott térfelfogásában érdemes keresnünk. Előadásom azoknak az elméleteknek a párbeszédbe állítására tesz kísérletet, amelyek a tértapasztalat otthonosságát és idegenségét, valamint a művészet befogadásának térbeliségét tárgyalják, majd pedig néhány a térhasználat szempontjából kiemelkedő alkotással példázom, hogy hányféleképpen alkalmazzák kortárs művészek műveikben a teret.

Drd. **Hosszú (Vincze) Csilla Mária** (g2, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

A krízishelyzet mint fordulópont

A maga nemében páratlan jelenség, ahogy a Covid 19 névvel illetett koronavírus megállította a Világot és kizökkentette az embereket a megszokott életritmusból. Ezzel a társadalom minden tagja szembesül, tartozzon bár a védelmezett otthonulók táborába, vagy az emberiséget kiszolgálók, gyógyítók, vagy őrző-védők közé. A járványveszélyt az egzisztenciafilozófia, illetve a logoterápia és egzisztenciaanalízis nézőpontjából vizsgálva egyértelműen kiderül, hogy a fordulópont elkerülhetetlen. A *gond* hívása, vagy az *élet által feltett kérdés* olyan hangos, hogy lehetetlen válasz nélkül hagyni. Milyen általánosítható válaszaink lehetnek, és ezek milyen főbb irányokba vezethetnek, ezekre próbálok rávilágítani egy rövid előadás keretében.

Drd. **Ivácson András Áron** (1. év, dr. Demeter M. Attila habil. egyetemi docens)

...ne keresd a szépre hízott búzaszemet

Kifejezetten elterjedt klisének számít azt mondani, hogy Kína morális kultúrája gazdag konfucianizmus, míg jogrendszere aszkéta legizmus. A kínai gondolkodástörténet, morál és jogrend azonban ennél mérhetetlenül összetettebb. A különböző gondolkodástörténeti formák egymással nagy átfedést mutatnak, mindazonáltal a legizmus valóban nagy hatást fejtett ki, azonban nem csak a jog, hanem a teljes kínai közgondolkodás, de különösen az államtechnika és államfilozófia terén. Éppen ezért a mai Kína megértéséhez elkerülhetetlenül fontos megérteni a legizmust mint gondolkodástörténeti formát és mindazt a történelmi tanulságot, amit felhalmozott a kínai társadalom számára az évezredek során.

Drd. **Lakatos István** (g4, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

A „mérhető” lét keretszerkezete József Attila Téli éjszakájában

A *Téli éjszakában* a létben lakozás struktúráját veszi nagyító alá a megfigyelő intellektus. A szemlélődő én a világ és a dolgok megszólításában, a létbe tekintés ontológiai síkján próbál válaszokat keresni létezésének lényegibb értelemárnyalataira. Így a téli éjszaka fényén keresztül megérthetővé válik az emberi létezés lehetőség-feltétele, az otthontalanság jéghideg törvényszerűsége.

Drd. **Lőrinczi-Máté Adél** (3. év, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

A közösségi kapcsolatok fontossága a demokráciában

A liberális demokrácia az egyén és a magánszféra védelmét tartja elsősorban fontosnak, ami részben hozzájárult korunk demokráciájának fő problémájához, nevezetesen a politikai struktúrából való kiábrándultsághoz. Éppen ezért tartotta fontosnak Benjamin Barber az *erős demokrácia* fogalmának bevezetését, melynek alapvető feltétele a társadalmi közösségi

részvétel, az állampolgárok közösségi beszéde, a közügyek iránti érdeklődése, mivel a közösségi kapcsolathálókkal rendelkező aktív állampolgárok a jó demokrácia kulcsa. Kutatásom során a Barber által megalkotott erős demokrácia fogalmat járom körbe, vizsgálva egy ilyen rendszer kiépítésének feltételeit.

Drd. **Molnár Péter** (g2, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

„Történelem vége” és „messiási idő”. Kojève és Agamben

Kojève Hegel-olvasata szerint a *történelem végét* nem csak hipotézisének kell tekintenünk, amely logikus következménye lesz a történelem dialektikus folyamatának. Ez egy olyan esemény, ami *már* bekövetkezett: a jelenkor társadalma, mivel a úr-szolga harc végkimeneteleként a kölcsönös elismerés elvét ülteti gyakorlatba, ennek az állapotnak felel meg. E sokat vitatott állítást érdemes összehasonlítani Giorgio Agamben Pál-kommentárjában tárgyalt *messiási idő* fogalmával. Ez az időfelfogás a jelent köztes időként, összezsugorodott, az idők vége előtti időintervallumként érti, amelyben szintén érvényes minden, a történelmi idő során létrejött ellentétek (például úr és solga) megszűnése, átminősülése.

Drd. **Péter János** (g3, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

A Tai Chi mozgáskultúrájának értelmezési lehetőségei a hermeneutikai kör vonatkozásaiban

Annak függvényében, hogy milyen oldalról közelítjük meg a harcművészetek filozófiáját, a Tai Chi mozgáskultúrája esetében számos értelmezési lehetőséggel találkozhatunk. A különböző irányú megközelítések más-más részeket emelnek ki. A hermeneutikai körben kifejeződik a rész és egész kölcsönös viszonya. A dolgozatomban kísérletet tettem a Tai Chi mozgásművészetének az értelmezésére a rész és egész egymást kölcsönösen építő viszonyának követésével.

Drd. **Virginás Petru Krisztián** (g3, dr. Veress Károly egyetemi tanár)

Filmfesztivál-tapasztalat és kollektív beszédmód

A filmfesztivál empirikus értelemben egymással viszonyban álló összetevők szerveződésében tapasztalati jelenség; a tapasztalat mint relacionális, egy másikkal való viszony alapján való létezés W. James-féle perspektívájában szemlélték úgy a percepcióban létrehozott- vagy megélt film-tapasztalatok, mint pedig a kapcsolódó filmfesztiválesemények; egyrészt egymásba olvadó tapasztalatdarabok, másrészt filmalkotók és nézőközönség tagjai egymás tapasztalataiban konstituálódnak.

A filmes reprezentációban való jelölésen túlmenően, a bemutató egy esettanulmányi vonatkozásban foglalkozik a filmvetítést követő, illetve kommunikációs célokat szolgáló közönségtalálkozó fókuszában, a filmtől eltérő módon megjelenő, de performatív színészi testek és a hasonlóképpen a szituált, résztvevő nézők *enunciatív*, megnyilatkozó *assemblage*-ának szerveződésével: ahhoz képest, hogy a guattari-i értelmezés alapján a „személyes” kérdések nyilvános térben megjelenő, felszínre kerülő mikropolitikai tettei, gesztusai a

testekről szóló közös beszéd mód analitikus jellegét adják, a testek mint kollektív beszéd mód lehetőségével.